

Fractie Water NATUURLijk
De heer G. IJff

datum 14 maart 2023
uw kenmerk
zaaknr. 2023-Z2703
documentnr. WLDOC-1037746042-5753
onderwerp Beantwoording artikel 35-vragen over bouwen op kwetsbare locaties

Beste heer IJff,

Per brief van 8 februari 2023 heeft u aan het dagelijks bestuur een aantal vragen gesteld over bouwen op kwetsbare locaties.

U schrijft: "Een ANP bericht bij Een Vandaag d.d. 16-1-2023 ging over het nog steeds bouwen in kwetsbare gebieden ondanks de vele waarschuwingen. Door de klimaatverandering zullen we in de toekomst steeds vaker en steeds heftiger last hebben van hevige regenbuien, overstromende regionale beken en extreem hoogwater in de grote rivieren. We kunnen dit alleen structureel het hoofd bieden door serieus water als het ordenend principe te hanteren bij de invulling van onze ruimtelijke ordening. Met de mond wordt dit door alle overheden met verve beleden doch in de praktijk is dit een wassen neus. De invulling van onze ruimte wordt bepaald door wat wij wenselijk vinden. Sterker nog, in de omgevingswet wordt opgeroepen om als initiatiefnemer zelf draagvlak te creëren voor het initiatief. Dus niet de noodzakelijke ruimte voor het wassende water is leidend maar onze behoeften. Steeds weer blijkt dat het water het kind van de rekening wordt.

Door de hevige regenval in het Heuvelland in 2021 is duidelijk geworden op welke plaatsen er meer ruimte moet komen voor het opvangen van het overtollige water. Toch zien we nog weinig initiatieven ontstaan om de ruimtelijke beperking, die hier het gevolg van is, planologisch te vertalen. Het knelpunt daarbij is dat primair de gemeente en secundair de provincie verantwoordelijk is voor de ruimtelijke ordening terwijl de deskundigheid wat wijsheid is m.b.t de verwerking van extreme hoeveelheden water bij het waterschap ligt.

Eigenlijk zou je de vraagstelling moeten omdraaien. Het waterschap bepaalt wat mogelijk is qua ruimtelijke invulling en daarbinnen kunnen gemeenten en provincie bepalen welke invulling gewenst is en niet omgekeerd. Ook minister Harbers onderkent dit knelpunt en stelt in zijn kabinetsbeleid uit november vorig jaar dat bouwen op plaatsen die we later nodig hebben voor het bergen en afvoeren van water ongewenst is. Hij geeft zelfs aan dat de tijd van vrijblijvendheid voorbij is zonder overigens aan te geven wat hier de consequentie van is.

In het verlengde hiervan kan een gebiedsproces met integrale gebiedsontwikkeling (zoals bijvoorbeeld ook verwoord in het NPLG maar ook in de adviezen van de landelijke beleidstafel) het antwoord zijn om meer kansen te genereren zonder met dwang te hoeven werken. In zo'n situatie zou het logisch zijn als het waterschap de regisserende partij is voor het ontwikkelingsproces. Naar aanleiding van deze analyse willen we de volgende vragen aan u voorleggen."

Vraag 1

Onderschrijft u onze analyse? Graag een onderbouwd antwoord op deze vraag.

Antwoord op vraag 1

Wij onderschrijven uw analyse dat het weer extremer wordt en dat we van water en bodem als sturend principe uit moeten gaan in de ruimtelijke ordening. Ook minister Harbers onderkent dit in zijn brief van 25 november 2022 aan de Tweede Kamer zoals u terecht zegt. Hij geeft hier inderdaad niet bij aan hoe hij dit gaat borgen. Ondertussen is het Rijk op verschillende onderwerpen wel bezig om deze borging verder in te vullen. Voor het meer concreet maken van water en bodem als sturend principe stelt het ministerie van I&W een uitvoeringsprogramma op. Dit wordt verwacht halverwege 2023.

Daarnaast heeft het Rijk een maatlat klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen opgesteld en is bezig met een geschiktheidskaart vanuit water en bodem waar op hoog abstractieniveau staat aangegeven waar wel of niet gebouwd kan worden. Ook is het Rijk bezig met de status van de watertoets. Kortom vanuit het Rijk zijn er verschillende initiatieven op planologisch vlak maar is het proces nog niet afgerond. Wij volgen deze initiatieven nauwlettend via de Unie van Waterschappen en brengen onze Limburgse situatie en het belang van een goede borging in.

Op regionaal niveau is in het Programmaplan van Waterveiligheid en Ruimte nadrukkelijk ook de inzet van planologische middelen een onderdeel van de aanpak van waterveiligheid en wateroverlast opgenomen. Dit op basis van zowel de adviezen van de Hoogwater Beleidstafel als de resultaten van het Deltares onderzoek. In dit programmaplan dat in samenwerking van provincie, waterschap en gemeenten wordt opgesteld, wordt de aanpak van het planologisch spoor verder uitgewerkt.

De rol van de verschillende partijen hierbij en via welk instrumentarium (provinciaal, gemeentelijke, waterschaps) dit geregeld wordt is nog onderwerp van onderzoek. Wij achten het van groot belang dat bij partijen als provincie en gemeenten het risicobewustzijn op gebied van water sterk vergroot wordt en dat dit geen zaak exclusief van het waterschap is. Daarom trekken we via de samenwerking in Waterveiligheid en Ruimte samen op in de invulling hiervan.

Vraag 2

Kunt u aangeven wat het standpunt van de Unie van Waterschappen is over de invulling van water als ordenend principe?

Antwoord op vraag 2

Momenteel wordt door de Unie van Waterschappen gewerkt aan de update van het *position paper Waterschappen en Klimaatadaptatie*. Daarin zijn een aantal passages opgenomen rondom dit thema. N.B. het position paper is nog niet vastgesteld.

Het bestaande position paper van de Unie over Waterschappen en Klimaatadaptatie was alweer enkele jaren oud en is onlangs geactualiseerd naar aanleiding van de recente beleidsontwikkelingen

rond **water en bodem sturend** en **de wateroverlast in 2021** en droogte in 2022. De basis van onze boodschap is hetzelfde gebleven: het versnellen en intensiveren van de aanpak om ervoor te zorgen dat Nederland eerder is aangepast aan klimaatverandering en dat toekomstige schade kan worden beperkt en het realiseren van robuuste watersystemen en een klimaatbestendige inrichting volgens de principes van water en bodem sturend en de levenscyclusbenadering (niet afwentelen).

Uit het position paper de relevante passages:

WAAR ZETTEN WATERSCHAPPEN OP IN?

3. Klimaatbestendig bouwen en inrichten

*Via sturing vanuit landelijke en regionale kaders en regelgeving en een zorgvuldig watertoetsproces zorgen we ervoor dat er klimaatbestendig wordt gebouwd op de voor **water en bodem** juiste locaties. Daarbij voorkomen we dat er "regret" investeringen plaatsvinden. Door uit te gaan van de levenscyclusbenadering zorgen we dat Nederland leefbaar en betaalbaar blijft voor toekomstige generaties.*

7. Waterschappen geven het goede voorbeeld

*Waterschappen gaan actief aan de slag om hun eigen assets zoals waterkeringen, watersystemen en waterzuiveringen klimaatbestendig te maken. Samen met onze partners van het Deltaprogramma werken we aan een klimaatbestendige inrichting van Nederland. Daarbij hebben **waterschappen afwisselend een adviserende, stimulerende, verbindende en uitvoerende rol.***

HOE KOMEN WE TOT EEN KLIMAATBESTENDIGE EN DUURZAME INRICHTING?

1. Water en bodem als basis

***Water en bodem** vormen de basis voor de ruimtelijke ordening en inrichting van Nederland. Een duurzame balans tussen het water- en landgebruik en (herstel van de natuurlijke) ruimte voor water zijn uitgangspunt voor de realisatie van een klimaatbestendig Nederland.*

Vraag 3

Zijn bij u voorbeelden bekend waarbij besloten is om na de schade in juli 2021 herbouw te realiseren op een minder kwetsbare locatie?

Antwoord op vraag 3

Er zijn bij ons geen voorbeelden bekend van particuliere eigenaren die na de schade in juli 2021 herbouw op een andere locatie hebben gerealiseerd.

Wel vindt in een aantal gevallen algemene afstemming over ontwikkelingen met de gemeenten plaats.

Dit is het geval bij ontwikkelingen in Valkenburg. Hier heeft het waterschap elke vier maanden overleg met de gemeente om de ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente af te stemmen met de waterbelangen. Op resultaat van dit overleg is ook door gemeente Valkenburg advies gevraagd over de herbouw van de sportparken. Dit proces is nog gaande.

Vraag 4

Is bij u bekend in hoeverre kwetsbare locaties minder kwetsbaar gemaakt zijn alvorens tot herbouw over wordt gegaan (bijvoorbeeld ophogen van de locatie, de locatie voorzien van bescherming door een dijk of een kade of rekening houden bij de invulling met het feit dat er water kan komen)?

Antwoord op vraag 4

Er zijn ons verschillende locaties bekend waar maatregelen genomen zijn om ze minder kwetsbaar te maken alvorens tot herbouw over te gaan. Dat zijn overigens vooral maatregelen aan en in de gebouwen zelf. Bijvoorbeeld bij Adelante en Sevagram zijn de stopcontacten hoog aangelegd. Ook heeft Sevagram een geplande voorziening n.a.v. de watercrisis op palen gebouwd. Verder is Adelante aan het kijken of zij hun locatie in het Geuldal beter kunnen beschermen. Dit overleg loopt nu via Programma Waterveiligheid en Ruimte. Bij een zorginstelling in de gemeente Simpelveld is er een verhoogde drempel aangelegd, zodat het water niet meer de kamers van bewoners instroomt. Ook bij de Hockeyclub in Roermond is het gebouw klimaatbestendig aangelegd.

Zo zien wij kortom dat er op verschillende locaties waar wateroverlast is geweest, rekening wordt gehouden met het feit dat er weer water kan komen. De mogelijkheden die de mensen hiertoe hebben zijn over het algemeen beperkt tot het ophogen van de stopcontacten en het dichtmetselen van de openingen naar de kelder ('koekoeken'). Het aanleggen van een dijk is doorgaans een hydrologisch meer complexe maatregel. Er is dan onderzoek nodig naar de hydrologisch effecten, mogelijke afwenteling van problemen en verschillende vergunningentrajecten.

Vraag 5

Zijn bij u kwetsbare locaties bekend waar herbouwd is terwijl dat vanuit waterbeheer ongewenst is?

Antwoord op vraag 5

Er zijn ons geen gevallen bekend waarbij woningen zijn herbouwd op locaties in strijd met onze huidige regelgeving. Wel is met onze huidige kennis van de toename van weersextremen bebouwing in overstromingsrisico gebieden in het algemeen ongewenst, dat is in juli 2021 ook weer duidelijk geworden. Echter er is van oudsher veel bebouwing aanwezig in de beekdalen op korte afstand van de beek (=overstromingsrisico gebieden) zoals bijvoorbeeld in het centrum van Valkenburg en Schin op Geul. In onze regelgeving zijn deze bestaande bebouwde gebieden ook niet aangewezen als inundatiegebied. Hoewel het vanuit een perspectief van uitsluitend waterbeheer niet gewenst is hier te bouwen, spelen hier veel andere belangen en bestaande rechten die gerespecteerd moeten worden.

Het is van belang om over dit dilemma in gesprek te gaan met gemeenten en belanghebbenden om te komen tot een goede oplossingsrichting die recht doet aan de verschillende belangen. Dit gesprek zal in het kader van het Programma Waterveiligheid en Ruimte gevoerd worden.

Uit de resultaten van het Deltares onderzoek blijkt dat er niet één oplossing is die afdoende is om wateroverlast tegen te gaan. Het zal naar verwachting een combinatie worden van verschillende typen maatregelen. Zoals fysieke beschermingsmaatregelen, zelfredzaamheid door maatregelen bewoners en voorstellen over waar bebouwing niet of alleen met klimaatadaptief bouwen is toegestaan.

Vraag 6

Bent u vanaf het begin betrokken bij initiatieven tot herbouw en onder welke voorwaarden dan wel bij het besluit tot verplaatsing. Kunt u voorbeelden noemen met een evaluatie hoe dit proces verloopt?

Antwoord op vraag 6

Zie het antwoord op vraag 3.

Vraag 7

Indien u in een (te) laat stadium betrokken bent bij initiatieven die ontstaan zijn na de water overlast in 2021 kunt dan u aangegeven hoe dat komt?

Antwoord op vraag 7

Zie het antwoord op vraag 3 en 5

Vraag 8

Met de ervaringen in Zuid-Limburg in 2021 voor ogen vragen wij ons af in hoeverre de bouwvoorschriften aangepast moeten worden voor het bouwen op voor water kwetsbare locaties zoals dat bijv. ook geldt voor het bouwen op aardbevingsgevoelige locaties? Kunnen wij initiatieven op dit punt verwachten?

Antwoord op vraag 8

Ja, u kunt initiatieven op dit punt verwachten. Zoals al bij het antwoord op vraag 1 is benoemd zijn er zowel initiatieven op rijksniveau (maatlat, geschiktheidskaarten en watertoets) als op regionaal niveau in het programma Waterveiligheid en Ruimte. NB vaststellen van het bouwbesluit (landelijke bouwvoorschriften) is een rijksbevoegdheid.

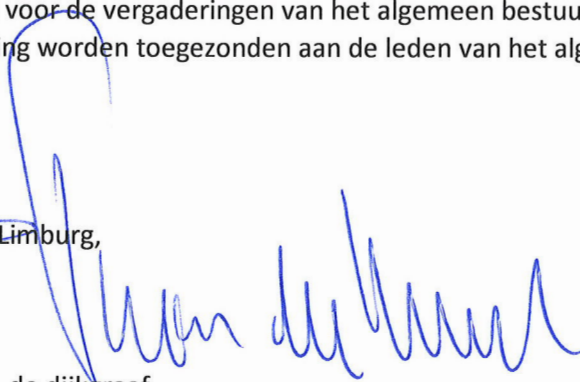
Wij gaan ervan uit u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Overeenkomstig het bepaalde in artikel 35 van het Reglement van orde voor de vergaderingen van het algemeen bestuur zal een afschrift van deze brief ter kennisneming worden toegezonden aan de leden van het algemeen bestuur.

Met vriendelijke groet,

het dagelijks bestuur van Waterschap Limburg,

de secretaris-directeur,
ir. E.J.M. Keulers MMO

de dijkgraaf
drs. ing. P.F.C.W. van der Broeck